

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE INTERNATIONAL EXAMINATIONS
International General Certificate of Secondary Education

FIRST LANGUAGE TURKISH

Paper 1 Reading

0513/01

May/June 2011

2 hours

Additional Materials: Answer Booklet/Paper

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

If you have been given an Answer Booklet, follow the instructions on the front cover of the Booklet.

Write your Centre number, candidate number and name on all the work you hand in.

Write in dark blue or black pen.

Do not use staples, paper clips, highlighters, glue or correction fluid.

Answer **all** questions.

The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

At the end of the examination, fasten all your work securely together.

ÖNCE BU YÖNERGEYİ OKUYUNUZ

Eğer size bir Cevap Kitapçığı verilmişse, kitapçığın ön kapağındaki yönergeyi uygulayınız.

Teslim ettiğiniz kağıtların hepsinin üstüne Sınav Merkezinizin numarasını, aday numaranızı ve isminizi yazınız.

Koyu mavi ya da siyah mürekkepli kalem/tükenmez kullanınız.

Tel zımba, ataş, fosforlu kalem, yapıştırıcı ve sıvı yazı düzeltici kullanmayınız.

Bütün soruları cevaplandırınız.

Her soru ya da alt sorunun not değeri sorunun sonunda köşeli parantez [] içinde verilmiştir.

Sınavın sonunda bütün kağıtlarınızı sıkıca birbirine tutturunuz.

This document consists of **6** printed pages and **2** blank pages.

Önce **Metin A**'yı, daha sonra da **Metin B**'yi dikkatle okuyup tüm soruları cevaplayınız.

METİN A

Bilim adamları müziğin insanın gelişimindeki yerini anlamakta zorluk çekiyorlar. “İnsanoğlu, pratikte hiçbir yararı yok gibi gözükse ve parmakla ritim vurmaktan senfoni bestelemeye kadar uzanan bu “müzik” üretme yeteneğini ve müzik zevkini neden geliştirdi?” diye soruyorlar. “İnsan, konuşma, iki ayak üstünde yürüme gibi becerileri hayatta kalabilmek için geliştirdi ama bu ritim ve melodi tutkusunun, insana, rakibi olan diğer canlılar karşısında üstünlük sağlayan bir yönü yok. Neden en azından 50.000 yıldır bu güne kadar bilinen bütün kültürlerde müzik var?” Müzikle ilgili olarak bilim adamlarını şaşırtan bir başka şey de her nasılsa hemen hemen herkesin daha önce duymuş olmadığı bir ses dizisinin müzik mi yoksa gürültü mü olduğunu anlayabiliyor olması. Küçük bebekler bile bir melodiye farklı, bozuk seslere farklı tepkiler veriyormuş. Bu durum müzik duygusunun kalıtsal bir özellik olduğuna kanıt olarak gösteriliyor. 5 10

İnsanlık tarihinin büyük bir bölümünde ancak evlerde, kutsal mekanlarda ve eğlence yerlerinde kendimizin, yakınlarımızın ürettiği müziği dinleyebiliyorduk. Ancak Edison’un ses kayıt cihazını icat etmesiyle başlayan gelişmeler sonucunda, artık müzik üretimi ve tüketimi bir sanayi haline geldi. Sevdiğimiz bir şarkıyı ya da koca bir orkestranın ürettiği müziği, istediğimiz yerde dinleyebiliyor, kendi müziğimizi dünyanın her yerinde hiç tanımadığımız insanlara ulaştırabiliyoruz. 15

İnsanın müzik duygusunu neden geliştirdiğine dair çeşitli teoriler var. Bir teoriye göre müzik, sosyal bir bütünlük sağlıyor, dışarıdakilere karşı grup üyeleri arasındaki bağları güçlendiriyor, kalabalıkları ortak duyguda birleştiriyor. Gerçekten de müziğin duyguları yönlendirdiğine, hatta bu özelliğinden dolayı kalabalıkların belli yönde davranmalarını sağlamak için kullanıldığına sıklıkla şahit oluyoruz. Okulumuzun, takımımızın marşı çalındığında bir birlik, birlik duygusu gelmiyor mu üstümüze? Ya da milli marşlar... Milli marşımızın ilk birkaç notasını duyduğumuzda hemen havaya girmez miyiz? Kimi zaman bir bayrak bulup sokaklarda dalgalandırırız gelir ve biliriz ki orada başka bayraklar da olacak, yalnız olmayacağız... Kimi zaman coşkuyla dinleriz, söyleriz marşımızı, kimi zaman onunla acımızı seslendirir, paylaşır, teselli buluruz. Şarkıların da benzer bir etkisi olabiliyor. Lili Marleen örneğin: 2. Dünya harbinde Alman cephesinde de Müttefik cephesinde de çok popüler olan ünlü şarkı. Bu şarkının asker üstündeki etkisi fark edilince, kimileri şarkıyı askerlerin vatani koruma içgüdüsunü, kimileri ise düşman askerinin savaşıma isteğini kırıp onun eve dönme arzusunu kıskırtmak için kullanmış. Osmanlı Mehter musikisi de müziğin insanları aynı duyguda birleştirme gücü konusunda iyi bir örnek olabilir. Mehter Takımı¹, Osmanlı ordusunu öyle çoşturmuş ki, bunalan düşman orduları önce onlara hücum edip susturmaya çabalarlarmış. Klasik Batı müziğinden akla gelebilecek en kolay iki örnek ise: Vivaldi’nin “Dört Mevsim” ile Frederic Chopin’in “Cenaze Marşı”. Biri konser salonunda ya da radyoları başında binlerce insanı aynı anda mevsimden mevsime götürürken, diğeri dünyanın neresinde çalınırsa çalınсын insanları biten bir yaşamın getirdiği hüzne boğmaz mı? 20 25 30 35

Sevdiğimiz müzik olması koşuluyla, müziğin çoğumuza iyi geldiğini hepimiz biliyoruz. Ama araştırmacılar bundan fazlasından söz ediyorlar: Müziğin bir de tedavi edici özelliği varmış. Dinlenen müzik türüne bağlı olarak, müzik metabolizmanın hızını değiştirebiliyor, tansiyonu yükseltiyor ya da düşürüyor, enerji düzeyini ve sindirimi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebiliyormuş. Klasik müzik gibi sakinleştirici bir müziği 30 dakika dinlemenin, bir doz sakinleştiriciye eşdeğer olduğu iddia ediliyor. Müziğin tedavi edici özelliğinden Roma, Eski Yunan, Çin, Mısır ve İbrani kaynaklarında söz ediliyor. Türkler de, Amasya’dan Edirne’ye, Kayseri’den, Divriği’den, İstanbul’a çok sayıda ve çeşitli tedavi merkezlerinde müziği hastalıkların tedavisinde kullanmışlar. Evliya Çelebi², Seyahatnamesinde, Sultan II.Bayezit’in “..... on adet hanende³ ve sazendenin⁴ haftada üç kere gelerek hastaları ve delileri tedavi için musiki faslı vermesini” buyurduğunu yazıyor. Bu konuda önemli bir kaynak da büyük Türk bilgini Farabi’nin (870–950), müziğin insan ruhu üzerindeki tedavi edici etkisini 40 45

anlattığı eseridir. Farabi bu eserinde değişik makamları, ruhu günün hangi saatinde ve nasıl etkilediklerine göre sınıflandırmıştır. Buna göre örneğin Uşşak makamı insana mutluluk ve keyif veriyor ve gün batarken etkili. Saba makamı ise insana cesaret ve azim veriyor ve sabahtan öğleye kadar etkili. 50

Müziğin tedavi edici yönünün yanısıra, müzik eğitiminin beyinde yeni patikalar geliştirdiği de iddia ediliyor. Bebekler milyarlarca beyin hücresiyle doğuyorlarmış. Yaşamın ilk yıllarında bu hücreler diğer hücrelerle bağlantı kuruyorlar ve çok kullanılan bağlantılar daha güçlü hale geliyormuş. Müzikle büyüyen bebeklerde daha güçlü olan bu bağlantıların bazıları düşünme becerisini olumlu yönde etkiliyormuş. Uzmanlar “Çocuklara biraz da olsa müzik öğretmek onların zekâlarını, algılama ve öğrenme kapasitelerini, bedensel ve zihinsel koordinasyon kurmalarını ve yaratıcılıklarını geliştirir.” diyorlar. 55 60

Müziğin insan yaşamındaki bütün bu olumlu etkilerini düşününce, insanoğlunun müzikle ilgili yanını geliştirmesinin hiç de boşuna olmadığı görülüyor. Şaşılacak şey, bilim adamlarının bunu açıklamakta güçlük çekmesi.

¹ Osmanlılarda davul, nakkare, zil, zurna ve borulardan kurulan askerî bando takımı.

² 40 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu ve komşu topraklarını gezerek izlenimlerini yazan bir Osmanlı seyyahı.

³ Şarkıcı.

⁴ Bir müzik aleti çalan, sazıcı.

METİN B

Herkes müziğin 20. yy'ın sonunda bir endüstri haline geldiğini biliyor. Endüstride, bestecilik ya da şarkıcılık yapan, bir enstrüman çalan ya da bunların birkaçını birden yapabilen müzisyenlerin yanı sıra, müzik kayıdı yapıp satan prodüktörler, ses teknisyenleri, müzisyenlere kariyerlerinde yardımcı olan yetenek menajerleri, iş menajerleri, bu endüstrinin işlerinde ihtisaslaşmış avukatlar, telif hakları büroları, radyolar, uydular, uzman gazete/dergi yazarları, enstrüman üreticileri, konser ve turne organizatörleri gibi daha birçok kurum ve meslek insanı çalışmakta. 21. yy'la gelindiğinde ise, insanların müziğe duyduğu ilgi artık o denli arttı ki devreye video oyunları bile girdi. Ancak oyun denince akla bir oyuncak gelmesin. İlki 2007'de piyasaya çıkan bu video oyunları, bir enstrüman çalmayı bilin bilmeyin, isterseniz üç arkadaş, örneğin Beatles'la birlikte çalıp söyleyebiliyor, neredeyse gerçek bir sahne performansının coşkusu hissedebiliyorsunuz. İlk sürümü kısa zamanda dört milyon kişinin alması, müziğe bu yeni açılımın insanların ne denli ilgisini çektiğini gösteriyor. 5 10

20. yy'ın başlarında gramofonun icadıyla kaydedilip çok sayıda insana satılabilir hale gelen müzik, plak, kaset, CD ve dijital ortamda 15 milyar dolara varan bir endüstri haline gelmişti. 60 altın plak ve 100 milyonluk tebli/single satışı ile Guinness Rekorlarına geçen McCartney'i neredeyse dünyada dinlemeyen kalmamıştı. Liverpool'lu bir gencin bestelediği "Yesterday" adlı şarkı, bazıları sözlerini anlamasalar da, milyonlarca insanı hüzne boğuyor, 1950'lerde Birleşik Amerika'da çıkmış bir müzik türü, bütün dünya gençliğinin müziği olabiliyordu. Bu müziğin ünlü ismi Elvis Presley konserlerinde "It's Now or Never" derken kendilerini parlayan hayranlarından bazıları, 1977'de ölen şarkıcının bugün bile ölmediğine, bir yerde inzivaya* çekildiğine inanıyorlar. Hala, ülkemiz dahil dünyanın bir çok yerinde her yıl aralarında ona en çok benzeyeni seçiyorlar. Bir dönem bizim Tarkan'ımızın ünlü "Oynama Şıkıdım Şıkıdım" şarkısının, kaç ülkenin diskolarında insanları neşeyle dans ettirdiğini de hatırlarsınız. 15 20

Müzik üretimi ve tüketiminin endüstri seviyesine ulaşması nedeniyle, 20. yy'ın sonu ve çağımızın başı, müziğin insanları ortak duygular etrafında birleştirme gücünün en güzel örneklerine sahne oldu: Bob Geldorf ve Midge Ure'un öncülüğünde kurulan Band Aid adlı süper grubun 1984, 1989 ve 2004'te yayımladıkları ve geliri Etopya'daki açlığa çare bulmak için kullanılan "Do they Know It's Christmas" şarkısı, 13 Temmuz 1985'te Londra ve Filedehya'da aynı anda gerçekleştirilip uydu bağlantılarıyla 60 ülkede 1.5 milyar izleyiciye ulaşan Live Aid konserleri ve 2005 yılında G8 (Group of Eight) ülkelerinde ve Güney Afrika'da, çoğu eşzamanlı olarak gerçekleştirilen Live 8 konserleri. Live 8 konserlerinin zamanlaması G8'in liderlerinin 2005'teki zirve toplantısından önceye gelecek şekilde ayarlanmıştı. Amaç sağlık, enerji, çevre, adalet, terörizm, yasaların uygulanması ve ticaret gibi tüm dünyayı ilgilendiren konulardaki sorunlara küresel çözümler aramak amacıyla bir araya gelen dünyanın 8 en zengin ülkesinin oluşturduğu bu grubu, fakir ülkelere yapılan yardımı artırıp, borçlarını silmeye davet etmekte. Konserlerin Kanada ayağı için çevrim içi/on-line satışa çıkan 35,000 bilet 20 dakikada tükenmişti. Müzik artık, bir okulun, bir takımın, bir köyün, bir kasabanın, hatta bir ülkenin değil, aynı duyguları paylaşan tüm dünya insanların tek bir yürek olmasını sağlamak için kullanılıyordu. Birlikte atan bu milyonlarca yüreğin yarattığı enerjinin sonucu ise gerçekten görkemliydi: G8 liderleri, toplantılarının sonunda gelişmekte olan ülkelere yapılan yardımı 2010 yılına kadar 50 milyar dolar artırmaya söz verdiler. 25 30 35 40

Evet endüstri bugün 20 yıl öncesinden oldukça farklı. CD satışları düştü. Birçok kişi bunu dijital teknolojinin gelişmesine yoruyor. Bazıları ise sektörü yönlendirenlerin, bu dönemin genç kuşağının ilgisini çekecek bir janr** bulamamış olmasına bağlıyor. Öte yandan "İçinde yalnızca bir iki şarkı iyiyken neden 10 şarkılık bir CD alayım" ya da "100 CDnin hamallığını yapacağıma 100 CDlik şarkıyı bir parmak belleğe çekmeyi tercih ederim." diyenler de var. Ancak iş dünyasının bazı uzmanlarına göre son yıllarda müzik satışlarındaki düşüşe benzer bir düşüş başka sektörlerde de yaşanıyor. Ayrıca yatırımcılar hala müzik sektörüne yatırım yapmaya devam ediyor. 45

Müzik endüstrisi deyince, çoğunlukla akla popüler batı müziği geliyor çünkü bu müzik batı kökenli, küresel boyutta çalışan medya şirketleri, TV kanalları, radyolar, internet siteleri, dergiler, uluslararası markaların reklam amaçlı konserleri gibi çeşitli araçlarla, sürekli olarak dayatılmaktadır. Buna rağmen her ülkenin kendi folklorik müziği, kendi sanat müziği, kendi pop müziği ve yine uluslararası bir dinleyici kitlesi olan caz müziği gayet canlı bir şekilde yaşamlarını sürdürmekte, yeni sesler eski seslerle birlikte çalınmaya, söylenmeye devam etmektedir. 50 55

* Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama.

** Tarz.

- 1 Aşağıdaki soruları Metin A'daki bilgileri kullanarak yanıtlayınız. **Yanıtlarınızda metinden bire bir aktarma yapmayıp, kendi özgün anlatımınızı kullanmaya özen gösterin.** Yanıtlarınız içerik bakımından toplam 20 puan, yazma becerisi bakımından 5 puan içinde değerlendirilecektir.
- (a) Bilim adamları, insanoğlunun müzik duygusu geliştirmesine ve bu güne kadar bilinen bütün kültürlerde müzik olmasına neden şaşıyorlar? [2]
- (b) Metin A'ya göre küçük bebeklerin bile melodiyi gürültüden ayırt edebilmeleri neyi kanıtlıyor? [1]
- (c) Metin A'ya göre müzik sektörünün bir endüstri haline gelmesinde en büyük etken nedir? [1]
- (d) Yazara göre marşlar insanlarda ne gibi duygular uyandırıyor, metinden iki örnekle açıklayınız. [2]
- (e) Lili Marleen şarkısı II. Dünya Harbinde iki karşıt cephe tarafından nasıl kullanıldı? [2]
- (f) Metin A'ya göre Osmanlıya karşı savaşan ordular neden önce mehter takımını ortadan kaldırmak isterlermiş? [2]
- (g) 4. paragrafta müziğin hangi özelliğinden söz edilmektedir? Türklerin müziğin bu özelliğini nasıl değerlendirdiğini Metin A'dan bir örnekle anlatınız. [2]
- (h) Metin A'da adı geçen hangi eserde müziğin delileri tedavi etmek için kullanıldığından söz edilmektedir? [1]
- (i) Farabî'nin makamları sınıflandırırken dayandığı varsayım nedir? [2]
- (j) Yazarın okuyucunun kendisiyle aynı duygu ve düşünceleri paylaştığını düşündüğünü gösteren bir örnek bulup, açıklayınız. [1]
- (k) Müziğin çocuklar üzerindeki iki olumlu etkisini yazınız. [2]
- (l) Metin A'dan yazarın kendisinin bir müzik araştırmacısı olmadığını fakat müzik konusunda yazılanları dikkatle takip ettiğini gösteren iki ifade bulup açıklayınız. [2]
- 2 Metin A ve Metin B'deki bilgileri harmanlayarak geçmişten bugüne müzik tarihini anlatan 200–250 sözcüklük bir özet yazınız. Özetinizde Metin A ve B'den aldığınız bilgileri kendi özgün anlatımınızla aktarmaya özen gösteriniz. [25]

[15 puan: özeti içeriği]

[5 puan: biçim/üslup ve organizasyon]

[5 puan: dil bilgisi]

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

University of Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.